



Kommittédirektiv

Åtgärder mot långtidsarbetslöshet

Beslut vid regeringssammanträde den 6 augusti 2026

Sammanfattning

En särskild utredare ska analysera orsakerna bakom långtidsarbetslöshet och föreslå hur långtidsarbetslösheten kan minskas, analysera hur Arbetsförmedlingens samverkan med andra aktörer kan förbättras och hur insatserna för långtidsarbetslösa personer med funktionsnedsättning kan göras mer ändamålsenliga. Syftet med uppdraget är att befintliga och nya arbetsmarknadspolitiska insatser ska bidra till minskad långtidsarbetslöshet.

Utredaren ska bl.a.

- analysera orsakerna till att långtidsarbetslösheten fortsatt är hög och vid behov föreslå hur nuvarande arbetsmarknadspolitiska insatser kan användas i större utsträckning, justeras eller föreslå nya insatser,
- analysera om insatserna i förordningen om särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga är tillräckliga och ändamålsenliga utifrån syftet med förordningen och vid behov föreslå nya eller förändrade insatser eller andra ändringar i förordningen, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Uppdraget ska redovisas senast den 2 juni 2028.

Uppdraget att föreslå insatser mot långtidsarbetslöshet

Långtidsarbetslösheten har varit för hög under lång tid

Svensk arbetsmarknad kännetecknas av ett högt arbetskraftsdeltagande och en hög sysselsättningsgrad. Samtidigt har arbetslösheten varit hög under flera decennier. Antalet inskrivna arbetslösa på Arbetsförmedlingen utan arbete längre än tolv månader har fluktuerat kring 140 000–155 000 under de senaste tio åren med undantag för pandemiåren då antalet periodvis översteg 180 000. I en internationell jämförelse har långtidsarbetslösa som andel av arbetskraften ökat mer i Sverige jämfört med andra länder i EU sedan 2019.

De strukturella utmaningarna på arbetsmarknaden återspeglas i att ca 70 procent av de inskrivna arbetslösa hos Arbetsförmedlingen tillhör minst en av de fyra grupper som Arbetsförmedlingen klassar som grupper med svag konkurrensförmåga på arbetsmarknaden. Det handlar om personer som är utomeuropeiskt födda, personer med högst förgymnasial utbildning, personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga samt personer som är 55 år eller äldre. Könsfördelningen är jämn inom respektive grupp.

Ett arbete är inte enbart av betydelse för samhället och den egna ekonomin. För de flesta innebär värdet av ett arbete att bidra till samhället och att ha tillgång till socialt umgänge och ett sammanhang. Att vara arbetslös eller sakna meningsfull sysselsättning under en längre period riskerar att leda till negativa effekter för individen ur såväl ett ekonomiskt som ett socialt perspektiv. För att minska dessa negativa effekter behöver arbetslösa både aktiveras och få stöd. En fullföljd gymnasieutbildning är en viktig förutsättning för att etablera sig på svensk arbetsmarknad. Personer som saknar gymnasieutbildning har generellt svårare att få arbete och löper större risk att fastna i långtidsarbetslöshet.

De arbetsmarknadspolitiska åtgärderna behöver vara kostnadseffektiva och främja arbetssökandes övergångar till arbete eller utbildning. På så sätt kan även delar av arbetsmarknadens behov av kompetens tillgodoses. Under de senaste åren har flera reformer genomförts för att stärka incitamenten och göra det mer lönsamt att gå från bidrag till arbete och egen försörjning. Det har bl.a. införts en jobbprenie och förstärkt jobbskatteavdrag. Från och med den 1 juli 2026 gäller ett aktivitetskrav som villkor för rätt till

försörjningsstöd (prop. 2025/26:207). Den 1 januari 2027 införs dels ett bidragstak inom försörjningsstödet (prop. 2025/26:201), dels nya bestämmelser om kvalificering till vissa socialförsäkringsförmåner (prop. 2025/26:136). Därutöver har arbetslöshetsförsäkringen nyligen reformerats för att stärka incitamenten att söka och ta ett arbete.

Vissa personer är arbetslösa under mycket lång tid

Långtidsarbetslöshet kan definieras på flera olika sätt. I urvalsundersökningen Arbetskraftsundersökningarna (AKU), som genomförs av Statistiska centralbyrån (SCB), definieras långtidsarbetslösa som personer som varit arbetslösa i minst 27 veckor. Arbetsförmedlingens begrepp *lång tid utan arbete* innebär minst tolv månaders sammanhängande arbetslöshet för personer över 25 år och minst sex månader för personer under 25 år.

Utomeuropeiskt födda utgör fortfarande den största gruppen bland de långtidsarbetslösa, men antalet har minskat under flera år. Bland de med längst arbetslöshetstider är dock i stället personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga och personer som är 55 år och äldre i majoritet.

I november 2022 hade nästan 32 000 arbetssökande varit inskrivna hos Arbetsförmedlingen i fem år eller mer, vilket utgjorde omkring 27 procent av alla som var inskrivna i jobb- och utvecklingsgarantin. Av dessa hade närmare 8 900 personer deltagit i minst ett arbetsmarknadspolitiskt ramprogram under totalt åtta år eller mer. Inom jobb- och utvecklingsgarantin finns möjligheter till förhållandevis långa avbrott, eftersom en arbetssökande under vissa omständigheter återkvalificerar sig för programmet (återrapporten Uppdrag till Arbetsförmedlingen att analysera och redovisa behov hos långtidsarbetslösa som står särskilt långt från arbetsmarknaden Af-2022/01141951).

Under perioden februari 2025 till februari 2026 minskade antalet inskrivna arbetslösa hos Arbetsförmedlingen med 18 000 personer.

Långtidsarbetslösheten förblev relativt oförändrad. I februari 2026 var 43 procent av de arbetslösa klassificerade som långtidsarbetslösa, 23 procent hade varit utan arbete längre än två år och 1 procent utan arbete i över tio år. Könsfördelningen var jämn.

Arbetsförmedlingens uppdrag och verksamhet

Arbetsförmedlingen är förvaltningsmyndighet för arbetsmarknadspolitiska frågor med ansvar för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

Myndigheten ska verka för att förbättra arbetsmarknadens funktionssätt bland annat genom att förkorta arbetslöshetstider hos arbetssökande och vakanstider hos arbetsgivare. Arbetsförmedlingen ska ge stöd och insatser för att stärka arbetssökandes möjligheter att få ett arbete och stimulera arbetsgivare att anställa arbetssökande som inte kan få arbete utan stöd.

Arbetsförmedlingen har även ett sektorsansvar för frågor som rör möjligheterna för personer med funktionsnedsättning att få och behålla ett arbete. Myndigheten ska inom sitt ansvar för detta vara samordnande, stödjande och pådrivande i förhållande till övriga berörda parter.

Myndigheten har även uppgifter enligt Strategi för systematisk uppföljning av funktionshinderspolitiken (S2021/06595).

Den arbetsmarknadspolitiska verksamheten ska anpassas efter enskildas förutsättningar och till de förutsättningar och behov som finns i olika delar av landet, så att arbetssökande och arbetsgivare i hela landet kan få likvärdig service och likvärdigt stöd. Arbetslösa personer som befinner sig långt ifrån arbetsmarknaden ska prioriteras i verksamheten.

Den arbetsmarknadspolitiska verksamheten består av arbetsmarknadspolitiska program och andra arbetsmarknadspolitiska insatser. Programmen och insatserna syftar till att stärka enskildas möjligheter att få eller behålla ett arbete. Program och insatser kan tillhandahållas både av Arbetsförmedlingen och av andra aktörer, t.ex. genom att myndigheten upphandlar utförandet av vissa insatser. Myndigheten kan även anvisa vissa arbetssökande att söka reguljär utbildning.

De senaste åren har Arbetsförmedlingen haft som mål i regleringsbrevet att prioritera arbetet med personer som är eller riskerar att bli långtidsarbetslösa i syfte att dessa personer ska övergå till arbete eller utbildning.

Arbetsförmedlingen ska särskilt prioritera personer som varit utan arbete i mer än två år. Myndigheten har också sedan 2022 haft ett flerårigt regeringsuppdrag (A2022/00330) att minska långtidsarbetslösheten. I fyra återsrapporter beskrivs arbetet och planer för det fortsatta arbetet.

Arbetsförmedlingen har exempelvis sedan några år tillbaka tillhandahållit

förstärkt stöd med egen personal till arbetssökande med stora stödbehov i högre utsträckning, som ett komplement till upphandlade matchningstjänster. Myndigheten har även nyligen infört ett nytt strukturerat arbetssätt för personer som har varit inskrivna under lång tid.

Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen (IAF) har vid återkommande tillfällen påtalat att Arbetsförmedlingen brister i att planera lämpliga aktiviteter som speglar den arbetssökandes stödbehov. Det förekommer även att handlingsplaner helt saknar aktiviteter. IAF konstaterar att tiden i arbetslöshet riskerar att förlängas om arbetssökande inte får aktiviteter som är lämpliga och relevanta utifrån stödbehovet, eller om handlingsplanen helt saknar aktiviteter (rapporten Är handlingsplanerna aktuella och vilka insatser och aktiviteter innehåller de? IAF 2025:12).

Hur kan långtidsarbetslösheten minskas?

Trots att Arbetsförmedlingen under lång tid har prioriterat de som befinner sig långt från arbetsmarknaden och att det finns ett brett utbud av arbetsmarknadspolitiska insatser, kvarstår problemet med att många personer förblir långtidsarbetslösa.

Det finns personer med längre inskrivningstider än 12 månader som har fått många insatser utan att närma sig arbetsmarknaden. Det finns även inskrivna arbetslösa som varit utan insatser under långa perioder. Det finns ett behov av att utreda hur långtidsarbetslösheten kan minska, särskilt bland arbetslösa med längre inskrivningstider än 12 månader.

Utöver de insatser som finns för de som är eller riskerar att bli långtidsarbetslösa finns insatser som bara är riktade till personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga. Det finns personer med långa inskrivningstider hos Arbetsförmedlingen utan registrerad funktionsnedsättning som skulle kunna ha behov av liknande stöd som det stöd som personer med funktionsnedsättning kan ta del av, exempelvis någon form av anställning som närmar sig det som finns för personer med funktionsnedsättning och som kallas för skyddat arbete.

Långtidsarbetslösa kan ta del av subventionerade anställningar, en stödform där staten ersätter en del av lönekostnaden både hos privata och offentliga arbetsgivare för att underlätta för personer som har svårt att komma in på arbetsmarknaden. Stöden behöver vara utformade så att arbetsgivare har

förutsättningar att ta emot långtidsarbetslösa. Lönebidrag, nystartsjobb, introduktionsjobb och etableringsjobb är exempel på olika former av subventionerade anställningar. Användningen av subventionerade anställningar har minskat under senare år.

Utredaren ska därför

- analysera orsakerna till att långtidsarbetslösheten fortsatt är på en hög nivå, varför en del arbetslösa har långa inskrivningstider hos Arbetsförmedlingen, varför en del har långa tider utan arbetsmarknadspolitiska insatser och varför insatser inte används i större utsträckning, med syftet att ta fram ett bakgrundunderlag för utredningens fortsatta analyser och bedömningar,
- analysera utskrivnings- och återinskrivningsorsaker i jobb- och utvecklingsgarantin för personer med långa inskrivningstider, vad personerna gjort under tiden de inte varit inskrivna, exempelvis om de varit inskrivna i något annat arbetsmarknadspolitiskt program eller varit helt utskrivna samt vilka inkomster de har haft,
- vid behov föreslå hur nuvarande arbetsmarknadspolitiska insatser kan användas i större utsträckning eller effektivare, eller hur de kan justeras och anpassas för att möta behoven hos personer som varit inskrivna på Arbetsförmedlingen längre än 12 månader,
- särskilt analysera varför subventionerade anställningar har minskat i omfattning, i vilken utsträckning subventionerade anställningar används effektivt och utifrån analysen bedöma om, och i så fall hur, de subventionerade anställningarna kan justeras i exempelvis längd, taknivå och subventionsnivå,
- utifrån analysen ovan vid behov föreslå nya kostnadseffektiva insatser för att bättre möta behoven hos personer med mycket långa inskrivningstider på Arbetsförmedlingen,
- särskilt analysera om det är kostnadseffektivt att införa ett nytt stöd som har likheter med skyddat arbete för personer som är långtidsarbetslösa utan funktionsnedsättning och om det utifrån analysen är motiverat, föreslå exempelvis lämplig organisationsform, anställningsform, ersättningsnivå och uppföljning för detta stöd,
- analysera om det är mer ändamålsenligt och kostnadseffektivt att Arbetsförmedlingen i större utsträckning erbjuder insatser tidigt i arbetslösheten för att minska långtidsarbetslösheten, och i så fall föreslå hur, och

- lämna nödvändiga författningsförslag.

Arbetsförmedlingens samverkan med andra aktörer

Arbetsmarknadspolitiken är ett statligt ansvar. Kommunerna bedriver inom sina ansvarsområden insatser och verksamheter som på olika sätt underlättar arbetssökandes inträde på arbetsmarknaden, bl.a. vuxenutbildning på grundläggande och gymnasial nivå och insatser inom socialtjänst. Enligt lagen (2009:47) om vissa kommunala befogenheter får kommuner även, efter överenskommelse med Arbetsförmedlingen, anordna aktiviteter för deltagare i arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Den 1 juli 2026 införs ett aktivitetskrav som villkor för rätt till försörjningsstöd.

Hösten 2022 förtydligades Arbetsförmedlingens uppdrag vad gäller samverkan med kommunerna. I förordningen (2022:811) med instruktion för Arbetsförmedlingen framgår att myndigheten ska samverka med kommuner i syfte att ge enskilda arbetssökande ett ändamålsenligt stöd och på ett övergripande plan underlätta planering, samordning och utformning av stöd till arbetssökande. Myndigheten ska också främja och underlätta samordning mellan kommuner och leverantörer som utför arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av myndigheten. Vid utgången av 2025 hade Arbetsförmedlingen överenskommelser om samverkan med drygt 280 av landets kommuner.

Enligt instruktion ska Arbetsförmedlingen även samverka med Försäkringskassan, Arbetsmiljöverket och Socialstyrelsen i syfte att uppnå en effektiv användning av tillgängliga resurser inom rehabiliteringsområdet. Arbetsförmedlingen ska därtill samverka med Försäkringskassan, kommuner och regioner enligt lagen (2003:1210) om finansiell samordning av rehabiliteringsinsatser.

Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering (IFAU) har under 2026 fått i uppdrag att redovisa hur den idéburna sektorn bidrar till sysselsättning och hur sektorn eventuellt påverkar arbetsmarknaden på annat sätt. Därtill har Arbetsförmedlingen under 2026 fått i uppdrag att redovisa hur myndigheten samverkar med den idéburna sektorn.

Samverkan mellan Arbetsförmedlingen och andra aktörer är en viktig del i stödet till personer som står långt från arbetsmarknaden att hitta arbete. Samverkan berör flera aktörer och inom befintlig ansvarsfördelning kan det i

vissa fall finnas behov av förtydliganden av hur samverkan kan ske, där den statliga styrningen i huvudsak sätter ramar men lämnar utrymme för lokal anpassning. Detta handlingsutrymme kan innebära variationer i hur samverkan utformas.

Utredaren ska därför

- analysera om samverkan mellan Arbetsförmedlingen och andra aktörer kan förbättras i syfte att personer med långa inskrivningstider hos Arbetsförmedlingen ska kunna få eller behålla ett arbete,
- vid behov föreslå hur samverkan kan förbättras inom befintlig ansvarsfördelning, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Uppdraget att föreslå insatser för långtidsarbetslösa med funktionsnedsättning

Hur kan insatserna för långtidsarbetslösa personer med funktionsnedsättning göras mer ändamålsenliga?

Personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga är överrepresenterade bland långtidsarbetslösa. Samtidigt har nyttjandegraden av insatser avsedda för personer med funktionsnedsättning, främst lönebidrag och skyddat arbete hos offentlig arbetsgivare (OSA) minskat under de senaste åren. Detta sammantaget indikerar att arbetsmarknadssituationen för personer med funktionsnedsättning fortsätter att vara utmanande.

Personer med funktionsnedsättning har rätt till arbete på lika villkor som för andra. Det är viktigt att ta vara på varje individs vilja och förmåga att vara delaktig, både för den enskilda och samhället i stort. Arbetsmarknaden ska därför vara öppen och tillgänglig för personer med funktionsnedsättning där rätten till arbete ska skyddas och främjas.

Personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga har tillgång till Arbetsförmedlingens ordinarie insatser. Därutöver finns det också särskilda insatser avsedda enbart för denna målgrupp som regleras i förordningen (2017:462) om särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga. Det finns t.ex. olika former av lönebidrag för anställning, anställning hos Samhall AB (Samhall) och skyddat arbete hos offentlig arbetsgivare (OSA).

I Riksrevisionens granskning Arbetsförmedlingens stöd till personer med funktionsnedsättning (RiR 2025:20) framför Riksrevisionen att det finns effektivitetsbrister i Arbetsförmedlingens arbete med personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga.

I regeringens skrivelse Riksrevisionens rapport om Arbetsförmedlingens stöd till personer med funktionsnedsättning (skr. 2025/26:72) framför regeringen att ett effektivt och individanpassat stöd från Arbetsförmedlingen är avgörande för att fler personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga ska kunna etablera sig på arbetsmarknaden. I skrivelsen redovisar regeringen de åtgärder som beslutats på området samt att regeringen fortsatt följer Arbetsförmedlingens arbete med att ge ändamålsenligt stöd till personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga och kommer att överväga behovet av ytterligare åtgärder. Med anledning av regeringens skrivelse har riksdagen tillkännagett vad arbetsmarknadsutskottet anför om att se över förordningen om särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga (rskr. 2025/26:195).

I förordningen om särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga regleras bl.a. skyddat arbete. I betänkandet Ökad kvalitet hos Samhall och fler vägar till skyddat arbete (SOU 2025:29) lämnas två förslag som berör skyddat arbete.

Ett av dessa förslag berör OSA, som bedöms vara viktigt men otillräckligt för att fullt ut möta målgruppens växande och alltmer komplexa behov. Utredningen framhåller att behovet av stöd, anpassningar och utvecklingsinsatser varierar avsevärt inom målgruppen. Utredningen menar att fler grupper med behov av skyddat arbete bör få tillgång till OSA och att OSA i sin nuvarande form inte alltid ger ett tillräckligt långsiktigt och individanpassat stöd. Deltagandet i OSA har minskat betydligt. Utredningen föreslår att begränsningen av målgruppen för OSA till personer som har vissa specifika funktionsnedsättningar tas bort. I likhet med utredningen bedömer regeringen att ändamålsenligheten i hur insatsen OSA är utformad i relation till syftet med skyddat arbete och målgruppens behov behöver utredas vidare. Utredningen bedömer vidare att målgruppen har behov av fler typer av arbetsuppgifter och anpassningar än vad Samhall och OSA kommer kunna möta, även om målgruppen för OSA vidgas.

I betänkandet föreslås även att en ny form av skyddat arbete införs som ett komplement till befintliga former av skyddat arbete, såsom Samhall och OSA. Betänkandet pekar på ett växande behov av skyddat arbete samtidigt som förutsättningarna för Samhall är begränsade. Utredningen bedömer att idéburna organisationer kan erbjuda småskaliga, flexibla och individanpassade arbeten som kan bidra till att möta variationer i arbetsförmåga och stödbehov inom målgruppen.

Förslagen har remissbehandlats och flera remissinstanser instämmer i bedömningarna samt framhåller behovet av ytterligare analys.

Utredaren ska därför

- analysera om insatserna i förordningen om särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga är tillräckliga och ändamålsenliga utifrån syftet med förordningen,
- särskilt analysera om insatsen skyddat arbete hos offentlig arbetsgivare är ändamålsenlig och kostnadseffektiv utifrån syftet med skyddat arbete och målgruppens behov av stöd,
- särskilt analysera om det är möjligt, lämpligt och kostnadseffektivt att införa en ny form av skyddat arbete inom idéburen sektor,
- utifrån analyserna ovan, vid behov föreslå nya kostnadseffektiva insatser, förändringar av befintliga insatser eller andra ändringar i den angivna förordningen för att den ska bli ändamålsenlig, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Konsekvensbeskrivningar

Utredaren ska, i enlighet med förordningen (2024:183) om konsekvensutredningar, redovisa en konsekvensutredning. Viktiga ställningstaganden som gjorts vid utformningen av förslagen ska beskrivas. Utredaren ska även redovisa förslagens eventuella påverkan på möjligheten att nå det jämställdhetspolitiska målet, i synnerhet delmålet om ekonomisk jämställdhet, det integrationspolitiska målet och målet för politiken mot utanförskap. Vidare ska utredaren redovisa förslagens konsekvenser utifrån Sveriges internationella åtaganden om mänskliga rättigheter, bl.a. FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

Kontakter och redovisning av uppdraget

Utredaren ska hålla sig informerad om och beakta relevant arbete som pågår inom Regeringskansliet, utredningsväsendet och EU. Förslagen som utredaren lämnar ska vara förenliga med EU-rätten och Sveriges övriga internationella åtaganden. Utredaren ska inhämta synpunkter från berörda myndigheter och organisationer samt från kommuner. Utredaren ska beakta det utvecklingsarbete som sker och som tidigare har skett på Arbetsförmedlingen vad gäller insatser mot långtidsarbetslöshet. Utredaren ska, i relevanta delar, även inhämta erfarenheter från andra länder som är jämförbara med Sverige. Uppdraget ska redovisas senast den 2 juni 2028.

(Arbetsmarknadsdepartementet)